

העזרה מהסוגיא

גיטין יב. – יח:

פרשת בהעלותך ה'תשפ"ג

דף יב

◆ דיני מזונות האשה והעבד:

- האם הבעל יכול לומר לאשה 'צאי מעשה ידיך במזונותיך':
 - באופן שמעשה הידים של האשה מספיקים למזונותיה - כן.
 - באופן שמעשה הידים של האשה לא מספיקים למזונותיה - לא.
- האם האדון יכול לומר לעבד 'צא מעשה ידיך במזונותיך':
 - בשני בצורת - לרבי שמעון בן גמליאל לא, ולרבנן כן.
 - בשאר השנים - כן.
- האם האדון יכול לומר לעבד 'עשה עמי ואיני זנך':
 - בשני בצורת - לא.

» הערות »

א בדברי הגמ' מבואר שהדין שהבעל יכול לומר לאשה 'צאי מעשה ידיך במזונותיך' באופן שמעשה ידיה של האשה מספיקים למזונותיה, נאמר בין באופן שהאשה נמצאת בעיר שמכירים אותה, ובשביל להתפרנס לא צריכה לצאת ולהסתובב בין הבריות אלא מביאים לה את המלאכה לביתה, ואין בכך חסרון של 'כל כבודה בת מלך פנימה', ובין באופן שהאשה גלתה לערי מקלט, ובשביל להתפרנס צריכה לצאת ולהסתובב בין הבריות, ויש בכך חסרון של 'כל כבודה בת מלך פנימה'.

ב הגמ' מבארת שהטעם של רבי שמעון בן גמליאל שהאדון לא יכול לומר לעבד 'צא מעשה ידיך במזונותיך' בשני בצורת, משום שהעבד טוען 'או פרנסני או הוציאני לחרות', כיון שמחמת האדון לא מקבל צדקה שהרי האנשים לא מרחמים על העבדים ולא נותנים להם צדקה. והטעם של רבנן שהאדון יכול לומר לעבד 'צא מעשה ידיך במזונותיך' בשני בצורת, משום שהעבד לא יכול לטעון 'או פרנסני או הוציאני לחרות', כיון שהאנשים מרחמים על העבדים ונותנים להם צדקה.

ג הגמ' מבארת שבאופן שהאדון אמר לעבד 'צא מעשה ידיך במזונותיך' ומעשה ידי העבד עודפים על מזונותיו, העודף שייך לאדון. ובדברי הגמ' מבואר שדין זה נאמר אפילו באופן שהעבד גלה לערי מקלט, ולא אומרים שיש דין בערי מקלט 'וחי אחיך עמך' שהעדפה תהיה שייכת לעבד, כדי שאם יום אחד לא יספיקו מעשה ידי המזונותיו יוכל להשתמש בהעדפה למזונותיו.

ד תוס' מבארים שהסיבה שהאדון לא יכול בשני בצורת לומר לעבד 'עשה עמי ואיני זנך', כיון שבשני בצורת יש פחות אנשים שירחמו על העבד ויתנו לו צדקה, וממילא העבד לא יצליח להשיג אוכל.

לקבלת העלון במייל B0527147396@gmail.com

○ בשאר שנים - לרב לא יכול, לרבי יוחנן יכול.

◆ אדון שהקדיש את המעשה ידים של העבד:

• האם חל ההקדש:

○ לפי רב שהאדון לא יכול לומר לעבד 'עשה עמי ואיני זנך' - באופן שהאדון זן את העבד חל ההקדש, ובאופן שהאדון לא זן את העבד לא חל ההקדש.

○ לפי רבי יוחנן שהאדון יכול לומר לעבד 'עשה עמי ואיני זנך' - בין באופן שהאדון זן את העבד ובין באופן שהאדון לא זן את העבד חל ההקדש.

• האם העבד יכול לקנות מזונות ממעשה ידיו:

○ באופן שלא חל ההקדש - העבד יכול לקנות מזונות ו'העדפה' של מזונות ממעשה ידיו.

○ באופן שחל ההקדש - העבד לא יכול לקנות מזונות ו'העדפה' של מזונות ממעשה ידיו, אבל העבד יכול ללות כסף ולקנות בהם מזונות ו'העדפה' של מזונות, ולפרוע את החוב ממעשה ידיו פחות משווה פרוטה.

◆ דיני החובל בעבד כנעני של אחרים:

• נזק צער ובושת - לאדון.

• ריפוי - לעבד, אמנם באופן שאמזוהו לחמשה ימים ובסוף העבד התרפא בשלשה ימים, תשלום הריפוי של שני הימים הנותרים לאדון.

• שבת:

○ לפי רב שהאדון לא יכול לומר לעבד 'עשה עמי ואיני זנך' - באופן שהאדון זן את העבד השבת לאדון, ובאופן שהאדון לא זן את העבד השבת לעבד.

○ לפי רבי יוחנן שהאדון יכול לומר לעבד 'עשה עמי ואיני זנך' - בין באופן שהאדון זן את העבד ובין באופן שהאדון לא זן את העבד השבת לאדון.

דף יג - יד

◆ דיני זכיה עבור אחר:

• בגט אשה - נחשב חובה, ולכן השליח לא יכול לזכות עבור האשה ללא ידיעתה.

• בשטר שחרור של עבד:

○ לרבי מאיר:

▪ בעבד כהן - נחשב חובה, כיון שלאחר השחרור לא יוכל לאכול בתרומה, ולכן השליח לא יכול לזכות עבור העבד ללא

הערות

ה הגמ' מבארת שדברי רבי יוחנן שיכול האדון לומר לעבד 'עשה עמי ואיני זנך' נאמרו אפילו באופן שהעבד גלה לערי מקלט, ולא אומרים שיש דין בערי מקלט 'וחי אחיך עמך' שהאדון לא יכול לומר כך לעבד.

ו הגמ' מבארת שבאופן שהעבד פורע את החוב פחות משווה פרוטה לא חל ההקדש על המעשה ידים (לרש"י משום שאין הקדש חל על פחות משווה פרוטה, ולתוס' משום שאין דעת המקדיש להקדיש פחות משווה פרוטה) ולכן העבד יכול לפרוע בהם את החוב של קניית המזונות ואת החוב של 'העדפה' של מזונות (כיון שלהקדש נוח שלעבד יהיה העדפה של מזונות כדי שהעבד יהיה בריא ויוכל לעשות יותר מעשה ידים להקדש). אבל באופן שהמעשה ידים הצטרפו לשווה פרוטה, חל ההקדש על המעשה ידים והעבד לא יכול לפרוע בהם את החוב של קניית המזונות ו'העדפה' של מזונות.

ז תוס' מבאר שהדין שהבושת לאדון נאמר לפי רבנן שסוברים שיש לעבדים בושת, אבל לפי רבי יהודה שסובר שאין לעבדים בושת החובל בעבד לא צריך לשלם בושת.

ח נחלקו תירוצי התוס' בדין אדון שחבל בעבד שלו: לתירוץ הראשון לא צריך לשלם את דמי הריפוי לעבד. ולתירוץ השני דינו כדין אדם זר שחבל בעבד, ולכן האדון צריך לשלם לעבד את דמי הריפוי, ובאופן שאמזוהו לחמשה ימים ובסוף העבד התרפא בשלשה ימים, תשלום הריפוי של שני הימים הנותרים לאדון.

ידיעתו^ט.

▪ בעבד ישראל:

• באופן שהעבד גדול - נחשב חובה, כיון שלאחר השחרור לא יוכל להנשא לשפחה, ולכן השליח לא יכול לזכות עבד העבד ללא ידיעתו^י.

• באופן שהעבד קטן - נחשב זכות, ולכן השליח יכול לזכות עבד העבד ללא ידיעתו^{יא}.

○ לחכמים - נחשב זכות, ולכן השליח יכול לזכות עבד העבד שלא מדעתו^{יב}.

◆ דין מעמד שלשתן:

• בפקדון:

○ באופן שהמפקד והנפקד והמקבל יהודים - חל הקנין^{יג}.

○ באופן שהמפקד גוי - חל הקנין, כיון שאם חכמים הפקיעו ממוון של ישראל על ידי מעמד שלשתן כ"ש שהפקיעו ממוון של גוי.

○ באופן שהנפקד גוי - לא חל הקנין, כיון שהנפקד לא יכול להקנות את הפקדון.

○ באופן שהמקבל גוי - באופן שהמפקד לא חזר בו יתן הנפקד למקבל, ובאופן שהמפקד חזר בו לא יתן הנפקד למקבל.

• בהלוואה - לרב זביד חכמים לא תיקנו דין 'מעמד שלשתן', לרב פפא חכמים תיקנו דין מעמד שלשתן^{יד}.

◆ דין מתנת שכיב מרע:

• האם מתנת שכיב מרע חלה באמירה - לרבנן מתנת שכיב מרע חלה באמירה, ולרבי אלעזר מתנת שכיב מרע לא חלה באמירה^{טו}.

• באופן שמת המקבל האם זכה במתנה - באופן שהמקבל היה חי בזמן האמירה זכה המקבל, ובאופן שהמקבל לא היה חי בזמן האמירה לא זכו יורשי המקבל אלא יחזיר לנותן^{טז}.

✽ הערות ✽

ט בדברי הברייטא מבואר שבדברי רבי מאיר שנחשב לחובה נאמרו לא רק באופן שהאדון זן את העבד, אלא גם באופן שהאדון לא זן את העבד, משום שהעבד יכול לאכול תרומה בכל מקום מוחמת שהוא 'עבד כהן'.

י הגמ' מבארת שלמרות שהעבד לאחר השחרור יוכל להנשא לבת חורין, מ"מ לאחר שהתרגל בהפקיאת העבד מועדיף להנשא לשפחה ולא לבת חורין, משום ש'זילא ליה שכיחא ליה פריצא ליה'.

יא תוס' מבאר שבאופן שהעבד קטן לא נחשב חובה מוחמת שלאחר השחרור לא יוכל להנשא לשפחה, כיון שהעבד לא התרגל להפקיאת.

יב המשנה מבארת שלפי חכמים שחרור עבד לא נחשב לחובה מוחמת שהעבד מפסיד שלא מקבל מזונות מרבו, כיון שהאדון לא מחויב לזון את העבד. וכן שחרור עבד לא נחשב לחובה מוחמת שלאחר השחרור העבד לא יוכל לאכול תרומה, כיון שגם לפני השחרור האדון יכול לפסול את העבד מאכילת תרומה על ידי שימכור את העבד לאדון ישראל אחר. ותוס' מבארים שלפי חכמים שחרור עבד לא נחשב לחובה מוחמת שלאחר השחרור העבד לא יוכל להנשא לשפחה, כיון שהעבד מועדיף להפסיד הפסד זה בשביל לצאת לחרות.

תוס' [יא ב ע"פ המהרש"א] מביאים שבדברי הירושלמי מבואר ביאור אחר במחלוקת של רבי מאיר וחכמים.

תוס' [ט ב] מבארים שלפי חכמים העבד משתחרר בשעת קבלת השליח, ותוס' מוסיפים שלמרות שבדברי רש"י [שם] מבואר שהעבד משתחרר רק לאחר שגיע הגט ליד העבד, מ"מ רש"י [יג א] חזר בו ורש"י מודה שהעבד משתחרר בשעת קבלת השליח.

יג הגמ' מבארת שחכמים תיקנו שמפקד שאמר לנפקד שיתן את הפקדון לאיש פלוני באופן שהמפקד והנפקד והמקבל נמצאים יחד, נקנה הפקדון למקבל. ותוס' מבארים שהדין של מעמד שלשתן נאמר בין באופן שהנפקד רוצה להקנות את הפקדון למקבל, ובין באופן שהנפקד לא רוצה להקנות את הפקדון למקבל.

יד הגמ' מבארת שהדין שלפי רב פפא מועיל מעמד שלשתן בהלוואה הוא 'הלכתא בלא טעמא' כלומר שאין טעם כיצד חל הקנין, ותוס' מבארים שהסיבה שרבנן הוצרכו לתקן תקנה זו היא כדי להקל על האנשים שלא יצטרכו לטרוח לעשות קנינים.

טו הגמ' בבבא בתרא [קמ ב] מבארת שהסיבה שלפי דעת חכמים רבנן תיקנו שמתנת שכיב מרע חלה באמירה, כדי שלא תטרף דעתו של השכיב מרע.

טז נחלקו רש"י ותוס' בביאור הדין שמתנת שכיב מרע חלה באופן שהמקבל היה חי בזמן האמירה: רש"י מבאר שלמרות שבבבא 'הולך לאו כזכי' בשכיב מרע 'הולך כזכי', ותוס' מבארים שלאחר שהשכיב מרע מת חלה המתנה למפרע מזמן האמירה.

• האם חוששים 'למנה קבור':

- באופן שאמר 'תנו מנה זה לפלוני' - לא חוששים.
- באופן שאמר 'תנו מנה לפלוני מנכסי' - לרב חוששים שהתכוון 'למנה קבור', אמנם הגמ' פוסקת שלא חוששים 'למנה קבור'.

◆ דין 'מצווה לקיים דברי המת':

- האם 'מצווה לקיים דברי המת' - לרבי מאיר 'מצווה לקיים דברי המת', ולרבי יוסי 'אין מצווה לקיים דברי המת'.
- באופן שמת המקבל האם 'מצווה לקיים דברי המת' - באופן שמת הנותן בחיי המקבל 'מצווה לקיים דברי המת', ובאופן שמת המקבל בחיי הנותן 'אין מצווה לקיים דברי המת'.
- באלו אופנים נאמר הדין של 'מצווה לקיים דברי המת':
 - לתירוץ הראשון בתוס' - רק באופן שהושלש ביד שליש לשם כך.
 - לתירוץ השני בתוס' - רק בישראל שיכול להוריש את נכסיו, אבל בגר שלא יכול להוריש את נכסיו לא.
 - לתירוץ השלישי בתוס' - בכל אופן.

◆ דיני 'הולך כזכי':

- אדון שאמר לשליח 'הולך' שטר שחרור לעבדי - 'הולך כזכי' ולכן העבד יוצא לחירות והאדון לא יכול לחזור בו.
- לווה שאמר לשליח 'הולך' מנה למלווה:
 - באופן שהמעות נאנסו בדרך - הלווה חייב באחריותם".
 - האם הלווה יכול לחזור מהשליחות ולקחת את המעות מהשליח - לרב לא יכול לחזור, לשמואל יכול לחזור".
- נפקד שאמר לשליח 'הולך' את הפקדון למפקיד:
 - באופן שהנפקד הוחזק כפרן - דינו כדין לווה שאמר לשליח הולך מנה למלווה.
 - באופן שהנפקד לא הוחזק כפרן - נחשב חובה למפקיד כיון ש'אין רצונו שיהיה פקדונו ביד אחר', ולכן הנפקד יכול לחזור מהשליחות ולקחת את הפקדון לעצמו.
- אדם שאמר לשליח 'הולך' מנה לפלוני במתנה - 'הולך לאו כזכי'".
- באלו אופנים נאמר הדין של 'הולך כזכי' [תוס' יא ב ד"ה כל האומר]
 - לתירוץ הראשון בתוס' - באופן ש'דעת אחרת מקנה אותו' 'הולך כזכי', ובאופן ש'אין דעת אחרת מקנה אותו' 'הולך לאו כזכי'.
 - לתירוץ השני בתוס' - באופן שהמשלח מוסר לשליח את החפץ 'הולך כזכי', ובאופן שהמשלח לא מוסר לשליח את החפץ 'הולך לאו כזכי'.

⌘ הערות ⌘

- יז הגמ' מבארת שלמרות ש'הולך כזכי' מ"מ המלווה לא מתחייב באחריות המעות, משום שהמלווה לא רוצה להתחייב באחריות המעות ו'אין חבין לאדם שלא בפניו'.
- יח הגמ' מבארת שהטעם של רב שהלווה לא יכול לחזור מהשליחות, משום ש'הולך כזכי' ולכן המלווה זכה במעות לענין זה שהלווה לא יוכל לחזור מהשליחות. והטעם של שמואל שהלווה יכול לחזור מהשליחות, משום ש'מיגו' שהלווה חייב באחריות המעות יכול לחזור מהשליחות.
- תוס' מבארים שבאופן שהלווה פטר את המלווה מהאחריות על המעות לכו"ע 'הולך כזכי', ולכן הלווה לא יכול לחזור מהשליחות ולקחת את המעות מהשליח.
- יט הגמ' מביאה ברייתא שנחלקו התנאים באופן שאמר 'הולך מנה לפלוני' ומת המקבל, והגמ' בהו"א סברה שנחלקו בדין 'הולך כזכי', והגמ' מסיקה שלכו"ע 'הולך לאו כזכי' ונחלקו בשכיב מרע.
- תוס' [יא ב] מבארים שלמרות שהגמ' פוסקת במתנה ש'הולך לאו כזכי' בהלוואה 'הולך כזכי', ותוס' מוסיפים ששחרור עבד נחשב כמו הלוואה משום ש'אי לא דעבד ליה נייח נפשיה לא הוה משחרר ליה'.

- באופן שמות המקבל האם קנה המקבל מדיון 'הולך זכאי' - באופן שהמקבל היה חי בזמן האמירה זכה המקבל, ובאופן שהמקבל לא היה חי בזמן האמירה לא זכו יורשי המקבל אלא יחזיר לנותן.

פרק שני

דף טו

◆ דיני אמירת בפני נכתב ובפני נחתם:

- באופן שהשליח העיד 'בפני נכתב', או באופן שהעיד 'בפני נחתם', או באופן שהעיד 'בפני נכתב חציו ובפני נחתם' - פסול³.
- באופן ששני עדים מעידים שהגט כשר, או ששני עדים אומרים שהם חתמו על הגט - הגט כשר⁴.
- באופן שהשליח העיד 'בפני נכתב כולו ובפני נחתם חציו (עד אחד)':
 - האם השליח נאמן בעדותו - לרב חסדא השליח לא נאמן, ולרבא ורב אשי השליח נאמן בעדותו⁵.
 - דיני העדות על חתימת העד השני (לרבא ורב אשי):
 - באופן ששני עדים מעידים על החתימה של העד השני - הגט כשר.
 - באופן שהשליח ועד נוסף מעידים על החתימה של העד השני - לרבא הגט פסול, לרב אשי הגט כשר⁶.
 - באופן שהשליח אומר אני העד השני שחתמתי על הגט - הגט פסול⁷.

◆ גידוד חמשה ומחצה חמשה - לרב חסדא אין מצטרפין, למרימר מצטרפין⁸.

◆ דיני נטילת ידים:

- שנים שנטלו ידים ברביעית אחת - הנטילה כשרה.
- אדם שנטל יד אחת וטבל את ידו השניה - הנטילה כשרה.
- אדם שנטל חצי יד וחזר ונטל את חציה השני - באופן שבזמן הנטילה השניה היד הייתה רטובה מהנטילה הראשון בשיעור 'טופח', הנטילה פסולה. ובאופן שבזמן הנטילה השניה היד הייתה רטובה מהנטילה הראשון בשיעור 'טופח' על מנת להטפיח⁹, הגמ' מסתפקת האם הנטילה כשרה.

הערות

- כ הגמ' מבארת שהדין שבאופן שהשליח אומר 'בפני נכתב חציו ובפני נחתם' הגט פסול, נאמר באופן שמעיד שראה שנכתב החצי השני של הגט. אבל באופן שמעיד שראה שנכתב החצי הראשון של הגט, נחלקו האמוראים האם הגט כשר וכפי שהתבאר לעיל [דף ו].
- כא בדברי הגמ' מבואר שלפי רבא הגט כשר בכל אופן כיון שאין חשש שהגט מזויף, ולפי רבא הגט כשר רק באופן ששני העדים מעידים גם שהגט נכתב לשמה.
- כב בדברי הגמ' לעיל [ג א] מבואר שרבנן הקילו שהשליח נאמן לקיים את הגט למרות שהוא עד אחד משום חשש 'עיוגונא', אמנם רבנן הקילו רק באופן שהשליח מעיד 'בפני נכתב ובפני נחתם' כדי שלא יהיה חשש שאנשים יחליפו בין קיום הגט לקיום שטרות בעלמא. ונחלקו האמוראים באופן זה שהשליח מעיד 'בפני נכתב ובפני נחתם חציו (עד אחד)': לרבא ורב אשי רבנן הקילו שהשליח נאמן כיון שמעיד גם על הכתיבה וגם על החתימה, ולרב חסדא רבנן לא הקילו כיון שהשליח לא מדייק כל כך כשאין כל העדות מתקיימות על ידו.
- כג בדברי הגמ' מבואר שהטעם של רב אשי שהגט כשר, משום שיש שני עדים מעידים על חתימת העד השני. והטעם של רבא שהגט פסול, משום שיש חשש שיבואו להחליף בין דין זה לבין עד החתום בשטר שקיים את חתימתו ואח"כ העיד עם עד נוסף על חתימת העד השני, שהשטר פסול משום ש'נפיק נכי ריבעא דממונא אפומא דחד סהדא' (וכפי שמבואר בסוגיא בכתובות [כא ב]).
- כד תוס' מבארים שהסיבה שהגט פסול משום שלאחר שהשליח העיד שהוא העד השני נחשב 'נוגע' בעדות לגבי אמירת 'בפני נכתב ובפני נחתם חציו', משום שנראה שהסיבה שמעיד כך היא כדי לקיים את עדותו, ובצירוף הסברה 'או כולו בקיום הגט או כולו בתקנת חכמים'.
- כה רש"י מבאר שמדובר בחריץ עמוק חמשה ובנו לו מחיצה גבוה חמשה, אמנם תוס' חולקים וסוברים שבאופן זה לכו"ע מצטרפין כיון שהעומד בתוך החריץ רואה מחיצה בגובה עשרה, ולכן תוס' מבארים שמדובר בשתי חצירות שהעליונה גבוהה חמשה ובנו לו מחיצה גבוהה חמשה לענין החצר העליונה (אבל לענין החצר התחתונה לכו"ע יש לה מחיצה עשרה, כיון שהעומד בתוכה רואה מחיצה בגובה עשרה), או שמדובר בתל גבוה חמשה שבנו לו מחיצה חמשה.

דף טז

◆ **דיני חיבור לענין טומאה** - 'ניצוק' ו'קטפרס' ומשקה בשיעור 'טופח' לא נחשב חיבור לענין טומאה, אבל משקה בשיעור 'טופח' על מנת להטפח' נחשב חיבור^{כז}.

◆ **דיני חיבור מקוואות:**

• חיבור על ידי 'קטפרס':

○ שלש מקוואות שבאמצעות יש ארבעים סאה ומחברים על ידי 'קטפרס':

- לרבי מאיר - המקווה העליון כשר משום 'גוד אסיק', והמקווה התחתון כשר משום 'גוד אחית'.
- לרבי יהודה - המקווה העליון פסול, והמקווה התחתון כשר משום 'גוד אחית'.
- לחכמים - המקווה העליון והתחתון פסולים.

○ שתי מקוואות שיש בכל אחת עשרים סאה ומחברים על ידי 'קטפרס':

- לתוס' בתירוצ' הראשון - שתי המקוואות פסולים^{כח}.
- לתוס' בתירוצ' השני - נחלקו בכך רבי מאיר ורבי יהודה וחכמים (כפי שהובא לעיל).
- שתי מקוואות שיש חור בתוך הכותל שמחברים - הנקב צריך להיות בשיעור 'שפופרת הנוד'.

• שתי מקוואות שהמים צפים מעליהם ומתחברים - לרבנן שיעור המים הוא רוחב 'שפופרת הנוד' וגובה 'קליפת השום', ולרבי יהודה (לתוס' בתירוצ' הראשון) שיעור הגובה הוא 'טופח' על מנת להטפח'.

◆ **דיני טומאה של אדם שטבל בתוך מים שאובים או אדם שרחץ במים שאובים** - באופן שטבל כולו בתוך מים שאובים טמא מדרבנן, וכן באופן שרחץ את כולו במים שאובים טמא מדרבנן, ובאופן שטבל חציו במים שאובים ורחץ את חציו במים שאובים ספק האם נטמא.

◆ **דיני טהרה של טבילה במקווה או על ידי רחיצה בתשעה קבין** - באופן שטבל כולו בתוך מקווה או באופן שרחץ כולו בתשעה קבין נטהר, ובאופן שטבל חציו בתוך מקווה ורחץ חציו בתשעה קבין ספק האם נטהר.

◆ **דיני אמירת בפני נכתב ובפני נחתם:**

- באופן ששליח אחד הביא את הגט והשליח אומר 'בפני נחתם' ושני עדים מעידים על כתיבת הגט (לרבי יוחנן ללישנא קמא):
 - לת"ק - הגט פסול, משום שהשליח לא נאמן באופן שמעיד רק 'בפני נחתם' ולא מעיד 'בפני נכתב'.
 - לרבי יהודה - הגט כשר, משום שבאופן זה חכמים האמינו לשליח כיון שיש עדות נוספת על הכתיבה.
- באופן שהשליח אומר 'בפני נכתב' ושני עדים מעידים על החתימות - הגט כשר^{כח}.
- באופן ששני שלוחים הביאו את הגט:
 - האם צריך לומר בפני נכתב ובפני נחתם:

הערות

כו רש"י מבאר ש'ניצוק' הכוונה אדם שמערה משקה טהור לתוך כלי טמא, שהמשקה בתוך הכלי טמא ואינם מטמא את המשקה שבכלי העליון. ו'קטפרס' הכוונה אדם שמערה משקה טהור לתוך כלי טמא דרך 'דף', שהמשקה בתוך הכלי טמא ואינו מטמא את המשקה שבכלי העליון. ומשקה 'טופח' הכוונה שיש כלי גדול שיש בצידו האחד משקה טהור ובצידו השני משקה טמא וביניהם יש משקה המחברם.

כז תוס' בתירוצ' הראשון מבארים שבאופן זה שאין במקווה אחד שיעור ארבעים סאה לכו"ע לא אומרים 'גוד אסיק' ו'גוד אחית', אמנם תוס' מוסיפים שדין זה נאמר באופן שהמים של המקווה העליון לא עומדים ליפול לתוך המקווה התחתון, אבל באופן שהמים של המקווה העליון עומדים ליפול לתוך התחתון ויהיה מקווה של ארבעים סאה, לפי ת"ק המקווה התחתון פסול ולפי רבי יהודה המקווה התחתון כשר.

כח תוס' מבארים שלפי רבא הגט כשר מחמת העדות של שני העדים על החתימות כיון שאין חשש שהגט מזויף ולא צריך את העדות של השליח 'בפני נכתב' אבל לפי רבא שיש חשש שהגט מזויף הגט כשר רק בצירוף העדות של השליח שמעיד על כתיבת הגט, ובדין זה מבואר שחכמים שחכמים האמינו לשליח באמירתו 'בפני נכתב' גם באופן שלא העיד 'בפני נחתם'.

- לרבי יוחנן ללישנא קמא - לא צריך לומר בפני נכתב ובפני נחתם^ט.
- לרבי יוחנן ללישנא בתרא - לת"ק צריך לומר בפני נכתב ובפני נחתם, לרבי יהודה לא צריך לומר בפני נכתב ובפני נחתם^ל.

○ דיני אמירת בפני נכתב ובפני נחתם לפי המ"ד שצריך לומר בפני נכתב ובפני נחתם:

- באופן ששליח אחד אומר בפני נכתב ושליח שני אומר בפני נחתם - פסול, משום שהשליח לא נאמן באופן שמעיד רק 'בפני נחתם' ולא מעיד 'בפני נכתב'.
- באופן ששליח אחד אומר 'בפני נחתם' ושליח נוסף אומר 'בפני נכתב' וכן עד נוסף מעיד 'בפני נכתב' - פסול, משום שחכמים האמינו לשליח שאומר 'בפני נחתם' רק באופן שמעיד גם על הכתיבה, אבל באופן זה ששליח אחר מעיד על הכתיבה לא נאמן.

דף יז

◆ זכות הבעל בפירות של נכסי מלוג:

- באופן שהגט נכתב ביום ונחתם בלילה:
 - באופן שלא היו עסוקים באותו ענין:
 - לת"ק - לרבי יוחנן עד זמן נתינת הגט, לריש לקיש עד זמן חתימת הגט.
 - לרבי שמעון - עד זמן כתיבת הגט^א.
 - באופן שהיו עסוקים באותו ענין - עד זמן כתיבת הגט^ב.
- באופן שהבעל כתב גט שאם האשה לא תתפייס עמו יגרשה - לרש"י עד זמן נתינת הגט, לתוס' דינו כדין גט שנכתב ביום ונחתם בלילה^ג.

◆ דיני זמן בגט:

- הסיבה שרבנן תיקנו שיכתבו זמן בגט:
 - לת"ק - לרבי יוחנן 'שמא יחפה על בת אחותו', לריש לקיש 'משום פירות'^ד.

✽ הערות ✽

כט רש"י מבאר שרבי יוחנן סובר כמו רבא שהסיבה שצריך לומר בפני נכתב ובפני נחתם משום חשש שהגט מזויף, ולכן באופן ששני שלוחים הביאו את הגט שאין חשש זה לא צריך לומר בפני נכתב ובפני נחתם, ותוס' מוסיפים שיכול לסבור כמו רבה שיש חשש שהגט נכתב שלא לשמה, אלא שמדובר 'לאחר שלמדו' שמעיקר הדין אין חשש שהגט נכתב שלא לשמה אלא שיש גזירה 'שמא יחזור דבר לקלוקלו', ורבי יוחנן סובר שבאופן ששני שלוחים הביאו את הגט רבנן לא גזרו משום שאופן זה לא שכיח.

ל הטעם של ת"ק שצריך לומר בפני נכתב ובפני נחתם, משום שסובר כדברי רבה שיש חשש שהגט נכתב שלא לשמה, וחשש זה שייך גם באופן ששנים הביאו את הגט. תוס' מוסיפים שסובר שדין זה נאמר גם 'לאחר שלמדו', שמעיקר הדין אין חשש שהגט נכתב שלא לשמה אלא שיש גזירה 'שמא יחזור דבר לקלוקלו', ורבי יוחנן סובר שבאופן ששני שלוחים הביאו את הגט רבנן גזרו למרות שאופן זה שלא שכיח.

הגמ' בהו"א מבארת שרבי יהודה סובר כדברי רבא שהסיבה שצריך לומר בפני נכתב ובפני נחתם הוא משום חשש שהגט מזויף, ולכן באופן ששני עדים הביאו את הגט שאין חשש שהגט מזויף, לא צריך לומר בפני נכתב ובפני נחתם. והגמ' במסקנא מבארת שרבי יהודה סובר שלא גוזרים שמא יחזור דבר לקלוקלו, ורש"י מבאר שרק באופן ששני עדים הביאו את הגט לא גוזרים, אבל באופן שעד אחד הביא את הגט גוזרים שמא יחזור דבר לקלוקלו. ותוס' מבארים שרבי יהודה סובר שלא גוזרים שמא יחזור דבר לקלוקלו בין באופן ששני עדים הביאו את הגט ובין באופן שעד אחד הביא את הגט.

לא הגמ' מבארת שהטעם של רבי שמעון שיש לבעל פירות עד זמן כתיבת הגט, משום ש'כיון שנתן עיניו לגרשה שוב אין לו פירות'.

לב תוס' מבארים שרבנן ורבי שמעון נחלקו באופן שלא היו עסוקים באותו ענין שאין קול מזמן כתיבת הגט, אבל באופן שהיו עסוקים באותו ענין ויש קול מזמן כתיבת הגט, לכו"ע הבעל מפסיד פירות משעת כתיבת הגט.

לג רש"י מבאר שבאופן שהבעל כתב גט שאם האשה לא תתפייס עמו יגרשה, הבעל לא מפסיד את הפירות בשעת כתיבת הגט וחתימתו, משום ש'לא נתן עיניו לגרשה', אלא הבעל מפסיד את הפירות בשעת מסירת הגט.

לד רש"י מבאר שכוונת רבי יוחנן 'שמא יחפה על בת אחותו' היא, באדם שנשוי 'בת אחותו' ובאופן שהאשה זינתה ויש עדים על הזנות ובית דין ירצו להרוג את האשה, הבעל יכתוב לה גט ללא זמן וכך האשה תוכל לומר שהייתה גרושה בזמן הזנות ולא תתחייב מיתה. ותוס' מוסיפים שבאופן זה לא מעמידים את האשה בחזקת אשת איש ואומרים שהייתה נשואה בזמן הזנות, משום שיש לאשה 'חזקה דהשתא' שהיא גרושה, וגם מעמידים את האשה בחזקת כשרות שלא

○ לרבי שמעון - 'משום פירות'.

• גט שלא כתוב בו זמן - הגט פסול מדרבנן.

• גט ש'נכתב ביום ונחתם בלילה':

○ באופן שלא היו עסוקים באותו ענין - לת"ק פסול, לרבי שמעון כשר'.

○ באופן שהיו עסוקים באותו ענין - כשר'.

• גט שכתוב בו זמן בצורה חלקית (כגון שכתוב בו שנת כתיבת הגט ללא חודש הכתיבה ויום הכתיבה) - הגט כשר'.

דף יח

◆ **דין הבחנה בגט שנמסר שלא ביום כתיבתו** (כגון שנשלח על ידי שליח והשליח התעכב בדרך) - לרב מונים ימי הבחנה משעת נתינת הגט, לשמואל מונים ימי הבחנה משעת כתיבת הגט'.

◆ **דין שמיטת כספים בכתובה:**

• באופן שלא פגמה וזקפה - לא משמטת.

• באופן שפגמה ולא זקפה או זקפה ולא פגמה - לרב לא משמטת, לשמואל משמטת.

• באופן שפגמה וזקפה - משמטת'.

הערות

זינתה בזמן שהיא נשואה.

רש"י מבאר שכוננת ריש לקיש 'משום פירות' היא שבאופן שהבעל יגרש את האשה בגט בלי זמן, יוכל הבעל למכור את הפירות של הנכסי מלוג לאחר הגירושין, והאשה לא תוכל לתבוע ממנו משום שהבעל יטען שמכר אותם לפני הגירושין. ותוס' מבארים שבאופן שהבעל יגרש את האשה בגט בלי זמן, יוכל הבעל למכור את הפירות של הנכסי מלוג בין שעת חתימת הגט לשעת נתינת הגט, והאשה לא תוכל לתבוע ממנו משום שלא ידעו באיזה יום נכתב ונחתם הגט.

הגמ' מבארת שהסיבה שרבי יוחנן לא ביאר כדברי ריש לקיש שהסיבה שתיקנו זמן בגט 'משום פירות', משום שרבי יוחנן סובר שהבעל זכאי בפירות של נכסי מלוג עד זמן נתינת הגט, ורש"י מבאר שמחמת כך הזמן שכתוב בגט שהוא זמן כתיבת הגט לא מועיל והאשה צריכה להביא עדים על זמן הגירושין, ותוס' מבארים שמחמת כך אין חשש שהיה הפסד לאשה שהבעל ימכור את הפירות של הנכסי מלוג בין שעת חתימת הגט לשעת נתינת הגט, כיון שהבעל זכאי למכור את הפירות בזמן הזה.

הגמ' מבארת שהסיבה שריש לקיש לא ביאר כדברי רבי יוחנן שתיקנו זמן בגט 'שמא יחפה על בת אחותו', משום שרבי יוחנן סובר ש'זנות לא שכיחא'.

לה הגמ' מבארת שנחלקו רבי יוחנן וריש לקיש בביאור הטעם שלפ"ת ק"ג גט ש'נכתב ביום ונחתם בלילה' פסול: לרבי יוחנן משום שיש חשש 'שמא יחפה על בת אחותו', כלומר שבאופן שהאשה זינתה ביום לאחר כתיבת הגט ובית דין ירצו לחייבה מיתה, האשה תוכל לומר שהייתה גרושה ביום ולא תתחייב מיתה. ולריש לקיש 'משום פירות' שבאופן שהבעל ימכור את הפירות של הנכסי מלוג ביום לאחר כתיבת הגט והמכירה חלה, האשה תטען שהייתה גרושה ביום והמכירה לא חלה ותוציא מן הלקוחות שלא כדין.

הגמ' מבארת שהטעם של רבי שמעון שגט שנכתב ביום ונחתם בלילה כשר, משום שרבי שמעון סובר שהטעם שרבנן תיקנו זמן בגט 'משום פירות', וכן רבי שמעון סובר שיש לבעל פירות של נכסי מלוג עד זמן כתיבת הגט, ולכן גט ש'נכתב ביום ונחתם בלילה' שכתוב בו את זמן כתיבת הגט, הגט כשר.

הגמ' [י"ח ב] מביאה שנחלקו האמוראים בדעת רבי שמעון באופן שהגט נמסר לאחר עשרה ימים מיום הכתיבה: לריש לקיש הגט פסול משום שחוששים שהבעל והאשה התפייסו (לרש"י החשש שהבעל בא עליה והגט נפסל כדין 'גט ישן', לתוס' החשש שמא הבעל יערער שביטל את הגט ויצא לעז על הגט). לרבי יוחנן הגט כשר משום שלא חוששים שהבעל והאשה התפייסו, משום שאם היה מתפייסים היה לכך קול.

לו רש"י מבאר שהסיבה שגט שנכתב ביום ונחתם בלילה והיו עסוקין באותו ענין כשר, משום שיש קול משעת כתיבת הגט. ותוס' מבארים שבאופן שעסוקים באותו ענין הבעל זכאי בפירות של הנכסי מלוג עד שעת כתיבת הגט, ולכן אין חשש של הפסד פירות.

לז הגמ' מבארת שלמרות שגט שכתוב בו זמן בצורה חלקית יש חשש של 'שמא יחפה על בת אחותו' וכן 'משום פירות', אמנם רבנן הכשירו את הגט כיון שהזמן שכתוב בו הוא נכון, וכן הזמן שכתוב בו מועיל למנוע במקצת את החשש של 'שמא יחפה על בת אחותו' וכן 'משום פירות' (כגון גט שכתוב בו שנת כתיבת הגט אין חשש של 'שמא יחפה על בת אחותו' 'משום פירות' לענין השנה שקדמה לשנת כתיבת הגט).

לח בדברי הגמ' מבואר שהטעם של שמואל שמונים ימי הבחנה משעת כתיבת הגט, משום שלא חוששים שהבעל בא על האשה בימים שהשליח היה בדרך, כיון שלא ידוע שהתייחד עמה. והטעם של רב שמונים ימי הבחנה משעת נתינת הגט, משום שרבנן גזרו שמא אדם יכתוב גט לאשתו אחת ולאחר זמן יכתוב גט לאשתו השניה ויתן את שני הגיטין באותו יום, ואם היו מונים משעת כתיבת הגט יאמרו האנשים 'זו מותרת וזו אסורה'.

לט בדברי הגמ' בכתובות [נה א] מבואר שתוספת כתובה דינה כמו הכתובה לענין שביעית, ותוס' מחדשים שבאופן שפגמה או זקפה את הכתובה נחשב כאילו פגמה או זקפה גם את התוספת.

◆ דיני שטר מוקדם:

- שטר פסק של בית דין שנכתב ביום ונחתם בלילה - כשר, משום שהחוב חל משעת הפסק של בית דין וכן יוצא קול משעת הפסק של בית דין.

- כתובה שנכתבה ביום ונחתמה בלילה - כשרה^מ.

◆ בעל שאמר לעשרה אנשים 'כולכם כתבו גט לאשתי':

- גדר חתימת העדים - לרבי יוחנן שנים עדים והשאר צריכים לחתום מדין תנאי, לריש לקיש כולם עדים.
- באופן ששני העדים חתמו באותו יום ושאר העדים חתמו לאחר זמן - לרבי יוחנן לא נחשב גט מוקדם, לריש לקיש נחשב גט מוקדם^{מא}.

- באופן שנמצא אחד מהם קרוב או פסול:

- לרבי יוחנן:

- באופן שחתם הפסול בתחילה - ללישנא קמא הגט כשר, ללישנא בתרא הגט פסול^{מב}.

- באופן שחתם הפסול באמצע או בסוף - לרש"י כשר, לתוס' פסול^{מג}.

- לריש לקיש - הגט פסול משום שכולם עדים.

✽ הערות ✽

מ רש"י מבאר שהסיבה שכתובה שנכתבה ביום הנישואין ונחתמה בלילה שלאחריו כשרה, משום שהשיעבוד של הכתובה חל על ידי הנישואין, ורש"י מוסיף שהשיעבוד של הכתובה חל גם ללא קנין מחמת 'קירוב חתנות'.

מא הגמ' מבארת שהטעם של רבי יוחנן שהגט לא נחשב גט מוקדם, משום שרבי יוחנן לשיטתו שנים עדים והשאר צריכים לחתום מדין תנאי, וא"כ הגט נחתם ביום כתיבתו. והטעם של ריש לקיש שהגט נחשב גט מוקדם, משום שריש לקיש לשיטתו שכולם עדים, וא"כ הגט נחתם לאחר יום כתיבתו.

מב הגמ' מבארת שהטעם של הלישנא קמא שהגט כשר, משום שהעד הקרוב או הפסול חתם לשם תנאי ולא לשם עדות. והטעם של הלישנא בתרא שהגט פסול, משום שיש חשש שאנשים יחליפו בין גט זה לשטר רגיל שהעדים הראשונים צריכים להיות כשרים, ויבואו להכשיר עד קרוב או פסול.

מג רש"י מבאר שהסיבה שהגט כשר משום שהעד הקרוב או הפסול חתם לשם תנאי ולא לשם עדות, ולא שייך החשש שאנשים יחליפו בין גט לשטר רגיל. ותוס' מבארים שהסיבה שהגט פסול משום שהעד הקרוב או הפסול חתם לשם עדות, ורק באופן שחתם בתחילה אפשר לומר שהתכוון לחתום לשם כבוד או בשביל למלאות את הגט.